

Offentlig fornyelse, igjen.

Av Jørn Rattsø, 4.2.02

Ny regjering. Nytt moderniseringsprogram for offentlig sektor. Nye store ambisjoner om fornyelse. Alt er normalt.

Gjennomgangsmelodien i administrasjonsministerens redegjørelse 'fra ord til handling' er delegering og konkurranse. Den tunge forvaltning skal avlastes til fordel for fristilte institusjoner, og troen på samordning er svekket. Den nye administrative ledelsen i Kommunenes Sentralforbund tolket signalene som en ny sjanse for kommunene, men vil de nå få en ny glansperiode?

Moderne politiske dokumenter er krevende lesing. De er ikke styringsdokumenter, men politisk markedsføring. Hvis man slår opp på de proklamerte 'visjoner', 'prinsipper' og 'arbeidsmål' finner man stort sett banaliteter. De viktige budskapene er skjult i teksten. F.eks. står det kun i en beskjeden setning at 'regjeringen vil åpne for større innslag av private tilbud i bl.a. helse- og utdannelsessektoren..'. Uten mer forklaring eller begrunnelse. Språkbruken kan nok også følge av at teksten kommer fra et departement med lite virkemidler. Bortsett fra statens personalpolitikk, som er viktig nok, handler offentlige reformer mer om Finansdepartementet, Kommunaldepartementet, Helsedepartementet og Utdanningsdepartementet.

Delegering, ikke samordning

Reformer for å flytte produksjon ut av forvaltningen er slett ikke nytt. All selskapsorganisering som er drevet gjennom for postverk, televerk mv. følger modellen. Men disse reformene ble mer begrunnet med markedstilpasning enn politikk.

Det kan bli krevende å knekke troen på samordning. Etableringen av forskningsrådet er et ferskt eksempel. Vi kan ikke ha mange forskningsråd, de må samordnes. Mange var forskrekket over denne kolossen og tenkingen bak, men det var liten interesse for motforestillingene. Det er klare prinsipielle betenkeligheter ved et forskningsmonopol, og samordning kan gi byråkrati heller enn gevinster. Det var knapt spor av diskusjon om

maktkonsentrasjonen og mangelen på konkurranse og alternativer, som Victor Norman vil ha. Vil han gjøre noe med forskningsrådet?

Statsovertagelse av sykehusene skal gi samordnings-gevinster, bl.a. bedre arbeidsdeling mellom sykehusene. Det blir spennende å se hvordan helseforetakene og statseierskapet skal hente ut gevinstene. Foreløpig har vi sett mest store stillingsannonser på søk etter godt betalte byråkrater. Til forskjell fra forskningsrådet forsøker man å kombinere samordning og konkurranse i sykehusene. Her skal pasientene ha fritt sykehusvalg og konkurransen mellom sykehusene skal gi bedre utnyttelse av ressursene. Men etterspørsels-siden i helsemarkedet er svakt, og en utfordring for en minister som vi ha reell konkurranse.

Kommunemakt eller..

Delegering kan være godt nytt for kommunene. De skal gis større frihet til å organisere seg. Det må bety at det er sterke statlige begrensninger på organiseringen i dag. Det tillater jeg meg å tvile på. Det er vel heller viljen og evnen til ny organisering det skorter på lokalt. Det er enklest å drive på gammelmåten. Staten skal starte lederutviklingsprogrammer som omfatter kommunesektoren. Ideene skal fylles på ovenfra.

Delegering skal kombineres med belønningssystemer, som når pengene følger brukeren. Innsatsstyrt finansiering av sykehusene er en slik mekanisme. Det kan brukes på mange av kommunenes områder, som i barnehagene og eldreomsorgen. Men er det det man vil? Hvis brukerne får valgfrihet, som er en god ting, og pengene følger brukeren, blir jo kommunale beslutninger av mindre politisk betydning. Her må man bestemme seg om man vil ha mer kommunemakt eller brukermakt.

Ytterligere desentralisering av makt krever kommuner med kompetanse og kapasitet til å ta på seg nye oppgaver. Det er ikke akkurat det bilde man får i offentligheten for tiden. De fleste synes å erkjenne at kommunestrukturen allerede er i utakt med oppgavene, og man driver jakt på allverdens samarbeidsløsninger for å komme rundt problemet. Nasjonale politikere har abdisert og appellerer til 'lokal frivillighet'. Det er vanskelig å tro på nevneverdig ny desentralisering til kommunene med dagens oppflisete kommunestruktur. Det andre forvaltningsnivå som eventuelt skal ta imot oppgaver er rest-fylkeskommunene. Problemet

her er at nye store oppgaver har mer landsdelskarakter enn det fylkeskommunene kan ta på seg. Kommunesektoren synes ikke å stå klar til å ta imot delegeringen.

Politikk etter Norman

Det kan leses som et hovedbudskap at forvaltning og tjenesteproduksjon skal skilles. Vi kan kanskje heller si at politikk og tjenesteproduksjon skal skilles. Det kan bli til glede for politikerne. Det er jo et hovedproblem med forvaltningsmodellen at politikerne blir forsvarere av produsentene istedenfor å være allierte med etterspørerne. Det er på tide at politikerne kommer seg over på velgernes side og støtter deres krav mot tjenesteprodusentene, om de er offentlig drevet eller ikke. Politikerne kan oppleve den største fornyelsen.